

Vergaderjaar 2001–2002

26 807

Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan 2000

Nr. 26

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Zoetermeer, 31 oktober 2001

In deze brief informeer ik u over mijn visie op de toekomst van duaal academisch onderwijs. Aanleiding is het einde van de periode waarin universiteiten hebben geëxperimenteerd met duale wetenschappelijke opleidingen en het verschijnen van een evaluatierapport terzake van de Inspectie voor het Onderwijs.

Met deze brief kom ik tegemoet aan het schriftelijk verzoek van de vaste kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (brief 6 september 2001, kenmerk M 01–43) om het bovengenoemde inspectierapport van een regeringsstandpunt te voorzien.

1. Voorgeschiedenis en achtergronden

In het ontwerp-HOOP 1998 is aangekondigd dat met ingang van het studiejaar 1998–1999 ook in het initieel wetenschappelijk onderwijs duale opleidingen kunnen worden aangeboden. Bij de behandeling van het ontwerp-HOOP 1998 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de start van een experimenteerperiode. In art. 7.7.a van de WHW is per 2 april 1998 geregeld dat de minister van OCenW universiteiten kan toestaan om een opleiding tevens duaal in te richten. Met de *Regeling stimulering experimenten duale opleidingen wetenschappelijk onderwijs 1998–2001* is een experimentenbeleid gestart met als doel een leerproces tot stand te brengen. Op grond van deze tijdelijke regeling hebben 30 duale wetenschappelijke opleidingen in de periode 1998–2001 een subsidie ontvangen. Uw Kamer heeft bij de start van deze experimenten aangegeven dat het academisch karakter en de breedte van opleidingen gehandhaafd moeten blijven, dat duale opleidingen aan dezelfde eisen dienen te voldoen als reguliere opleidingen en dat de aanpak zorgvuldig moet zijn.

Toegezegd is dat uiterlijk september 2001 aan uw Kamer verslag uitgebracht zou worden over de werking van de experimentele opleidingen. Ik

heb de Inspectie van het Onderwijs verzocht de experimenten met duale wetenschappelijke opleidingen te evalueren. De inspectie heeft in juni 2001 een evaluatierapport doen verschijnen (Inspectierapport, nr. 2001–5). Voor het geval uit de evaluatie zou blijken dat duale opleidingen in het wo in een behoefte voorzien, voorziet het wetsvoorstel ter uitvoering van in het HOOP 1996 aangekondigde maatregelen (kamerstukken II 1996–1997, 25 370, nrs. 1 t/m 3) in de mogelijkheid tot het instellen van duale opleidingen in het wo als reguliere optie.

Adviescommissie

Ik heb de klankbordgroep duaal academisch onderwijs, onder voorzitterschap van dr. ir. B. Veltman (voorzitter AWT), verzocht om mede op basis van het inspectierapport een advies uit te brengen over de toekomst van duale wetenschappelijke opleidingen. De klankbordgroep is te zien als een voortzetting in uitgebreide vorm van de commissie Veltman die eerder heeft geadviseerd over de selectie van te subsidiëren experimentele duale opleidingen. Het advies van de klankbordgroep vormt een belangrijke input voor mijn beleidsreactie en is als bijlage bij deze brief gevoegd.¹

Continuïteit bestaande duale opleidingen

Voor de bestaande duale opleidingen is het van evident belang tijdig te weten waar zij aan toe zijn nu de experimenteerperiode is afgelopen. In dit verband heb ik eind 2000 de betrokken instellingen medegedeeld dat de op grond van art. 7.7.a WHW verleende toestemming om een opleiding duaal in te richten niet aan een termijn is gebonden. Dit betekent dat de bestaande duale opleidingen – los van de ommekomst van de experimenteerperiode – ook in het studiejaar 2001–2002 nieuwe duale studenten kunnen opnemen. Hiermee is de continuïteit van de bestaande duale opleidingen geborgd. Voor nieuwe duale wetenschappelijke opleidingen die willen beginnen is het van evenzeer belang dat zij tijdig weten welke blijvende status de duale leerroute in de WHW krijgt.

2. Bevindingen Inspectie voor het Onderwijs

De onderwijsinspectie heeft in haar evaluatierapport geconstateerd dat alle duale opleidingen voldoen aan de wettelijke vereisten. In het algemeen beoordeelt de inspectie duaal leren als een belangrijke ontwikkeling in het perspectief van de invoering van de bachelor-master structuur. Aanvullend constateert de inspectie twee zaken, waarvoor ook de klankbordgroep in haar advies aandacht vraagt. Ten eerste is er volgens de inspectie bij de experimenten overwegend nog sprake van dat de werkperiode plus voorbereidingen daarop min of meer zijn toegevoegd aan het reguliere programma. Hierdoor duren alle duale opleidingen ook langer dan de voltijdse tegenhanger. Leren aan de universiteit en op de werkplek gaan nog niet steeds vloeiend samen in een samenhangend curriculum. De onderwijsinspectie hanteert hierbij als verklaring onder meer dat het verkrijgen van draagvlak binnen de instelling vaak meer tijd kostte dan aanvankelijk werd gedacht.

De duale opleidingen kozen daarom in veel gevallen voor de voorzichtige weg, hetgeen betekende dat zij voornamelijk aansloten bij het voltijds programma.

Tweede belangrijke kanttekening is dat de *borging* van de kwaliteit van de leerwerkplek nog niet voldoende is geregeld. Criteria voor de werkplek, het werkplekleren en de begeleiding daarvan ontbreken meestal, c.q. zijn niet vastgelegd.

De kwaliteit van de opleidingen op zichzelf genomen is niet onderzocht. Er is geen aanleiding aan de kwaliteit te twijfelen. De inspectie constateert dat opleiders, studenten en werkgevers de duale opleidingen veelal als «academisch-plus» omschrijven, vanwege de zwaarte van het duale programma.

3. Advies klankbordgroep

Van het advies van de klankbordgroep heb ik met veel belangstelling kennis genomen. Kern van het advies is om duaal wetenschappelijk onderwijs in de WHW op te nemen als reguliere leerroute en tegelijkertijd ontwikkelingen te monitoren en expertise-ontwikkeling te bevorderen. Naar mijn mening doet het advies recht aan de conclusies van de onderwijsinspectie en heeft de klankbordgroep daarbij goed oog gehad voor de ontwikkeling van en kansen voor duaal onderwijs in het veld. De klankbordgroep benadrukt in dit kader de positieve opbrengsten van de experimenten. Positieve aspecten zijn onder meer de verbetering van contacten tussen opleidingen en het werkveld en de sterke nadruk die duale opleidingen leggen op academische vaardigheden. Ik beschouw het advies als een aansprekende combinatie van ruimte geven aan ontwikkelingen, maar deze ook kritisch willen volgen en waar nodig stimuleren en ondersteunen. In mijn beleidsreactie wil ik deze heldere lijn graag doortrekken. Voor de precieze conclusies en aanbevelingen van de klankbordgroep verwijs ik naar de bijlage bij deze brief.

4. Beleidsreactie

Met de klankbordgroep beschouw ik duaal onderwijs als een verrijking van het universitaire onderwijsaanbod. Duale opleidingen dragen bij aan de variëteit van leertrajecten binnen de universiteiten. Duaal leren noodzaakt tot een fundamentele bezinning op een heldere conceptualisering en kwaliteitsborging van het curriculum; zaken die ook voor veel reguliere opleidingen van belang zijn. Ik vind het van groot belang voor de vernieuwing en verbreding van het wo dat duale opleidingen zich verder kunnen ontwikkelen. Daarbij horen geen onnodige wettelijke drempels. Ik neem het advies van de klankbordgroep om duaal wetenschappelijk onderwijs als reguliere leerroute in de WHW op te nemen daarom graag over. Deze verruiming heeft geen consequenties voor de studiefinanciering, aangezien voltijdse studenten toch ook recht op studiefinanciering hebben.

Dit laat onverlet de opmerkingen dat duaal academisch onderwijs als onderwijskundig concept nog verdere ontwikkeling behoeft. Ik heb de conclusies van de klankbordgroep in dit opzicht zo verstaan dat er behoefte is aan een bevordering van de conceptualisering van duaal wo en versterking van de mogelijkheden van kwaliteitsborging. Het betreft hier immers nieuwe onderwijskundige uitdagingen, die extra aandacht kunnen behoeven. De klankbordgroep doet mijns inziens enkele werkbare suggesties om dualisering als proces te monitoren en expertise-ontwikkeling te bevorderen.

In dit kader neem ik allereerst de suggestie over om de inspectie te verzoeken over enige tijd opnieuw duale leerroutes in het wo te onderzoeken.

Met de klankbordgroep vind ik dat de accreditatie van duale leerroutes de «proof of the pudding» wordt. In de praktijk van visitatie en accreditatie van duale academische opleidingen dient recht te kunnen worden gedaan aan de bijzondere aspecten van duale leerroutes in het wo. Expertise-ontwikkeling en verspreiding dienen mijns inziens vooral voort te komen vanuit de duale opleidingen zelf. Ik vind het dan ook een heel goed initiatief dat de duale academische opleidingen zich vorig jaar georganiseerd

hebben in het Landelijk Overleg Duaal Academisch onderwijs (LODA). In de afgelopen periode heb ik het secretariaat van het LODA met een kleine subsidie ondersteund. Ik wil ook in de komende jaren de platformfunctie van het LODA zonodig blijven ondersteunen, vanuit de doelstelling dat het LODA een belangrijke rol kan spelen voor de verdere conceptualisering van duaal leren en versterking van de mogelijkheden van kwaliteitsborging.

Studiepunten voor werkperiode(n)

Thans kennen duale wetenschappelijke opleidingen (zeer) weinig studiepunten toe aan de werkperiode. De inspectie meent dat een duale studie niet substantieel veel langer behoeft te duren dan de voltijdse route. Voorwaarde is dat een goed doordacht duaal opleidingsprofiel is uitgewerkt in een curriculum waarbij een deel van de eindtermen op de werkplek worden verworven. De klankbordgroep acht het hierom gewenst dat in de toekomst de werkperiode met meer studiepunten wordt bedeed. Ik deel deze visie. De eindtermen van de duale leerroute zijn immers dezelfde als die van de voltijdse of deeltijdse tegenhanger. Toekenning van studiepunten voor de werkperiode is een directe uiting van het gegeven dat in een werkperiode daadwerkelijk wordt geleerd en dat daaraan ook een beoordeling verbonden dient te worden binnen het curriculum. De werkperiode behoort dus zoveel mogelijk te worden ingepast in de cursusduur. Voor zover de feitelijke studieduur toch de nominale studieduur overstijgt kan dit geen gevolgen hebben voor de studiefinanciering. De universiteiten kunnen zonodig in dat geval zelf in een voorziening voor de kosten van levensonderhoud, al dan niet in afstemming met de werkgever van de student, voorzien.

Kosten duaal onderwijs

De Stimuleringsregeling duaal wetenschappelijk onderwijs is beëindigd met het studiejaar 2000–2001. De klankbordgroep wijst op de kostenverschillen die voortkomen uit de differentiatie in onderwijsaanbod en dat dit gegeven meegenomen dient te worden bij de gedachtevorming over een toekomstig bekostigingsstelsel van het wo. In de nota «Naar een open hoger onderwijs» heb ik aangekondigd een werkgroep in te stellen met als opdracht de verkenning van scenario's voor financiering van de masterfase van het wo.

In de verkenning die deze werkgroep momenteel uitvoert is onder meer de vraag aan de orde hoe in de financiering meer rekening kan worden gehouden met differentiatie in het onderwijs, waaronder ook begrepen de financiering van duale masteropleidingen. Ik verwacht u eind dit jaar nader te kunnen informeren over de resultaten van de werkgroep en de scenario's voor de financiering.

Daarnaast beschikken de universiteiten en hogescholen op grond van artikel 7.44 WHW reeds over de mogelijkheid voor studenten aan duale opleidingen een eigen instellingscollegegeld vast te stellen, met een minimum van 1250 gulden. Instellingen maken in de praktijk geen gebruik van de mogelijkheden die dit biedt om extra kosten die samenhangen met bijzondere (kwaliteits)aspecten door te rekenen in het collegegeld.

Duale bachelors opleidingen

Het is de algemene verwachting dat duale opleidingen in het wo vooral in de masterfase voor studenten een aantrekkelijk alternatief zullen zijn. Conform de aanbeveling van de klankbordgroep wil ik evenwel geen belemmeringen opwerpen voor instellingen die ook duale bachelors opleidingen willen aanbieden. Daarbij houd ik staande dat duaal leren niet

plaatsvindt gedurende de eerste periode met een studielast van 42 studiepunten.

5. Verdere procedure

Met deze brief heb ik u geïnformeerd over mijn voornemens met duaal leren in het wo. Artikel IX, lid 7 wet Hoopwetgeving 1996 (Stb. 1998, 216) bepaalt dat bij Kb te bepalen datum voor het wo ook artikel 7.7 WHW zal gelden, waarmee duaal leren in het wo net als in het hbo een reguliere leerroute is.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
L. M. L. H. A. Hermans